

Vyšehrad

Magdaléna
Frouzová

Alice
Sazcepaníková

Oliver
Schrüm

Petra
Procházková

Amel
Boubekeur

Kimberly
Aydin

Mříže v ráji

MAGDALÉNA
FROUZOVÁ (ed.)

MUSLIMSKÉ
ŽENY
V EVROPĚ

USPOŘÁDALA
MAGDALÉNA FROUZOVÁ

Mříže v ráji

MUSLIMSKÉ
ŽENY
V EVROPĚ

Magdaléna Frouzová
Alice Szczepaniková
Oliver Schröm
Petra Procházková
Amel Boubekour
Kimberly Aydin

Vyšehrad

Fotografie v textu

- str. 2 Muslimka na ulici. Ilustrační foto. (Foto Isifa)
- str. 38 Mrakodrapy Světového obchodního centra po atentátu 11. září 2001.
- str. 52 Módní návrhářka Imtaz Khaliq.
- str. 84 Reklamní plakát na limonádu Mecca Cola s nápisem: „Nepijte hloupě, pijte angažovaně“ a se slibem odevzdávat 10 % čistého zisku na palestinské děti a 10 % místním charitativním organizacím.
- str. 94 Paní Šodžáji, hrdinka příběhu „Smrt vrahům, pryč s režimem!“.
- str. 106 Mimount Bousakla při práci v senátu. (Foto Guy Goossens)
- str. 118 Muslimka v londýnské bižuterii. Ilustrační foto.
- str. 128 Muslimská feministka Malika Hamidi-Hosseinpour (vpravo) se svou příbuznou.
- str. 136 Farzáne se svým malým synkem.
- str. 152 Centrum pro zatčené nedaleko Londýna.
- str. 162 Etiopská diplomatka Etenesh Hadis v rozhovoru s profesorem Poláčkem.
- str. 167 Fran Hosken na konferenci ve Vídni v roce 2000.
- str. 168 Bojovnice proti ženské obřízce Berhane Ras-Work.
(Není-li uvedeno jinak, fotografie pocházejí z archivu autorů a hrdinek příběhů)

Mříže v ráji

Můj život s muslimy (Magdaléna Frouzová)	7
---	---

Válka, tábory a nový domov

Příběh Sedy – čečenské uprchlice v České republice a Rakousku (Alice Szczepaniková)	23
--	----

Teroristova láska

Příběh dívky, která žila s atentátníkem z 11. září 2001 (Oliver Schröm)	37
--	----

Anglická Popelka z Pákistánu

Rozhovor se slavnou krejčí a módní návrhářkou (Magdaléna Frouzová)	51
---	----

„Ach, to můj Zdeněkžon“

Příběh Afghánky provdané za Čecha (Petra Procházková)	59
--	----

Je islám rozpustný v Mecca Cole?

Nová identita mladých muslimů ve Francii (Amel Boubekeur)	83
--	----

„Smrt vrahům, pryč s režimem!“

Příběh íránské ženy, která svůj život v Evropě zasvětila odboji (Magdaléna Frouzová)	93
---	----

„Sňatky z donucení nikomu nedaruji!“

Rozhovor s belgickou senátorkou z marocké rodiny (Magdaléna Frouzová)	105
--	-----

„Uhni, ty příživnice!“

O potížích přistěhovalců dětskýma očima (Kimberly Aydin)	117
---	-----

„Prorok dal ženám práva“

Rozhovor s muslimskou feministkou a šéfkou organizace Evropská síť muslimů Malikou Hamidi-Hosseinpour (Magdaléna Frouzová)	127
--	-----

Íránská nevěsta

Příběh dívky, která svého ženicha poznala až po svatbě

(*Magdaléna Frouzová*) 135

Hanba až za hrob

Setkání s děvčátkem z Pobřeží slonoviny

v britském centru pro uprchlíky

(*Magdaléna Frouzová*) 151

„Copak Češky nejsou obřezané?“

České kořeny boje proti ženské obrízce

(*Magdaléna Frouzová*) 161

O autorech 172

Mříže v ráji

MŮJ ŽIVOT S MUSLIMY

(Magdaléna Frouzová)

Už mě to nebavilo. Nikde mě nechtěli. Chodila jsem křížem krážem různými hamburskými čtvrtěmi, vlezla do každé restaurace a ptala se, jestli nehledají servírku. V životě jsem tu práci sice nedělala, ale byla to jediná možnost, jak si tu vydělat na živobytí bez pracovního povolení. A to já potřebovala, protože jsem tu chtěla studovat. Z celodenního chzení po asfaltu v nevhodných botách už mě bolely nohy, měla jsem žízeň, dlaně ulepené od prachu z ulice a záda pod batůžkem zpocená, jak mi do černých šatů pražilo nečekaně teplé podzimní slunce. Byla jsem prostě utahaná. Ale zakazovala jsem si se zastavit. „Řekla sis, že nepřestaneš, dokud nenajdeš práci,“ připomínala jsem si pořád. Jenže ačkoli jsem všem tvrdila, že mám pracovní povolení i dlouholetou praxi v oboru, odmítali mě. Zřejmě je můj silný akcent, skrovná slovní zásoba a výraz osmnáctiletého trdla nechávaly tušit, že nevztít mě znamená odvrátit od svého restaurantu nějakou šílenou katastrofu.

Pozdě odpoledne jsem vešla do jedné poloprázdné pizzerie. U baru seděl snědý, asi třicetiletý Ital, černé vlasy, nápadný, až orlí nos a plné rty.

„Dobrý den, nepotřebujete servírku?“ zeptala jsem se asi po sto osmdesáté. A už jsem měla v hlavě nachystané další odpovědi: „Ano, už jsem pracovala jako servírka! Mám velkou praxi! Aha, v současné době nehledáte. To je škoda. To se nedá nic dělat. Ale to nevadí. Tohle je mé telefonní číslo. Kdybyste někoho hledali, tak mi prosím zavolejte. Děkuji. Nashledanou.“ Nacvičená písnička.

„Hledáme,“ odpověděl Ital.

„Co?“

„Ano, hledáme.“

Úplně mě to zaskočilo. Byla jsem už tak natrénovaná na negativní odpovědi, že mi ta pozitivní vyrazila dech. Najednou jsem vůbec nevěděla,

co mám říct! „Dělej, řekni něco,“ řvala jsem na sebe v duchu, „musíš vypadat jako profesionálka, co je na přijímání zvyklá!“

„A ... aha ... a ... to bych tady mohla pracovat?“ lezlo ze mě divným hlasem a cítila jsem, jak rudnu. Teď se pozná, že vůbec nic neumím!

„Kdy bys mohla začít?“ zeptal se muž a vypadalo to, že mě zatím neprokoukl.

„Třeba zítra.“

„Tak přijď. Uvidíme.“

„A v kolik hodin mám přijít?“

„Přijď v šest, na večerní směnu. Už jsi někdy pracovala jako servírka?“

„Ano, v Praze v jedné pizzerii.“ Lež jako věž.

„Tak ty jsi z České republiky? A jak se jmenuješ?“

„Magdaléna.“

„Já jsem Mohammed,“ potřásl mi rukou. „A jsem z Íránu.“

Asi mě to mělo zarazit. Myslela jsem si přece, že je to Ital. Ale můj mozek tuhle informaci vůbec nepochytil. Ten člověk se klidně mohl jmenovat Rumburak a být z Marsu. Jediné, na co jsem se soustředila, bylo, abych tu nezačala skákat jako orangutan a hlasitě jančit: „Hurá, hurá! Mám práci, mám práci!“

Že se moje praxe v pohostinství rovná nule, poznal Mohammed vzápětí. Když si u mě objednali první dva zákazníci, nerozuměla jsem ani slovo. Čekala jsem „pivo“ nebo „limonádu“, tedy jediná dvě slovíčka, která jsem z oblasti gastronomie znala ze školní učebnice. Místo toho na mě vybaflí rovnou nějakou tamní značku, jejíž jméno mi znělo jako odborný název z medicíny. V naději, že ačkoli to ucho neslyší, ruka to snad napíše, jsem si načmárala do bločku dva divné klikyháky a vracela se k baru. Cestou jsem se tu čmáranici snažila rozluštit, ale bohužel mi ani ta nic nepřipomínala.

„Co si dají?“ zeptal se Mohammed.

„Dvě piva,“ vyburcovala jsem se ve strachu z vyhazovu a následné smrti hladem pod hamburským mostem k psychoanalytickému odhadu dvou pupkatých hostů.

„To je divné. Ten jeden si vždycky dává Spezi*. Cože si to dáte?“ zavolal na ně od baru.

„Jeden Warsteiner a jednu Spezi.“

* Vyslovuje se „Špéci“.

„Já jsem si to myslel, však si to dáváte vždycky!“ zasmál se na ně.

Pak odešel do kuchyně a nechal mě na baru samotnou, abych nápoje připravila. Šťastným řízením osudu jsem na pípě objevila nálepku „Warsteiner“ a správně usoudila, že to tedy asi bude pivo. Při pokusu ho načepovat jsem však špatně nastavila sklenici a stiskla páku příliš silně. Následoval pivní gejzír až do stropu a prudká sprcha do obličeje. Úlekem jsem třískla sklenicí o pípu a rozbila ji. V okamžiku, kdy jsem stála s kusem rozbité sklenice v ruce, ze stropu na mě kapalo pivo, teklo mi z nosu a všude kolem byly žluté louže, vyšel z kuchyně Mohammed. Díky bohu měl za ta léta strávená na severu svůj jižanský temperament už natolik pod kontrolou, že nezačal ani teatrálně naříkat, co si to tam vzal za nešiku, ani mě s utěrkou honit po restauraci a mlátit, ale dal se sám do uklízení.

„Zatím udělej tu Spezi,“ řekl mi povzbudivě. A snad aby zabránil další pohromě, vzal z poličky čtyřdecilitrovou sklenici s nápisem Fanta a postavil ji na pult: „Dává se do téhle sklenice.“

Podle její velikosti a nápisu jsem usoudila, že Spezi asi nebude tvrdý alkohol. Dala jsem se tedy do hledání mezi lahvemi s limonádami. Zatímco Mohammed uklízel spoušť všude kolem, pletla jsem se mu do cesty, otevírala všechny skříňky, obracela láhve a hledala tu s nápisem Spezi. Když už jsem se mu v prostoru jeden krát jeden a půl metru motala moc dlouho, zeptal se: „Co děláš?“

„Hledám Spezi,“ odpověděla jsem.

„Tu nenajdeš! Ta se míchá napůl z Fanty a napůl z Coca Coly.“

To už jsem byla na koni. Colu i Fantu jsem znala! Když jsem s hotoovou limonádou a pivem vyrazila k hostům, šel Mohammed pro jistotu za mnou. A když jsem nedůvěřivě hledícím hostům položila třesoucí se rukou oba nápoje na stůl, uvedl věci na pravou míru a omluvil se: „Ona je ještě nová, teprve se to učí.“

Tak jsem se seznámila se svým budoucím manželem. A s muslimy vůbec. Do té doby jsem o nich nevěděla naprosto nic. Možná bych si při troše snahy vybavila pochybné „týpky“ v černých kožených bundách na Václavském náměstí nebo pohádku o Alibabovi a čtyřiceti loupežnících, a i tady jen název a nikoli děj. Tedy ne zrovna velké znalosti o životě jedné miliardy lidí – tolik zhruba je na světě muslimů. Až teď jsem je poznala blíž. Objevila jsem, jak žijí a že mají i v Evropě svůj vlastní svět. Například co se týče vnímání času.

Když jsme šli s Mohammedem poprvé na společnou návštěvu k přátelům, snažila jsem se ještě naivně dodržovat evropský čas. Domluvit se na šestou pro mě vzhledem k tomu, že bydleli na opačném konci města, znamenalo vyjít v pět. Od půl páté jsem proto litala mezi zrcadlem v předsiní, skříní v ložnici a umyvadlem v koupelně, abych se připravila, zatímco Mohammed ležel na pohovce, měl puštěnou televizi a četl u toho noviny. Když jsem si k němu v 17:07 přisedla, aby viděl, že jsem připravená, uhnul nohama a udělal mi místo, a četl si dál. Chvilku jsem se tvářila, že mě zaujaly televizní rady, jak nařezávat jarní stromky, a v 17:22 jsem se ho konečně zeptala, jestli by se neměl taky připravovat. Nato zvedl oči od novin, mrknul na hodiny a řekl, že máme ještě moře času. Šla jsem tedy ještě poklidit nepořádek, který po mně zůstal v tom spěchu v koupelně. V 17:48 jsem Mohammeda znovu upozornila, že bychom měli jít.

„Máš pravdu,“ řekl a na znamení, že se chystá k akci, přepnul program.

V půl sedmé jsem z nudy a zoufalství začala mýt nádobí, takže se mi místy ošklivě oloupal čerstvě nanesený lak na nehty a zakalenou jarovou vodou se zbytky jídel jsem si pocákala bílé tričko a sukni. Ve tři čtvrtě na sedm jsem začala žehlit a vytírat, takže jsem se zpotila a definitivně zničila líčení i účes. Když jsem po sedmé skončila a hlasem frustrované manželky, která mu nedá pokoj, se ho téměř hystericky zeptala, jestli nepovažuje za vhodné, abychom už konečně vyrazili, zvedl se z pohovky a zabral mi koupelnu, aby se připravil. Když z ní v 19:58 vyšel, vlítla jsem tam jako šílená a spěšně se pokusila opravit to, co vzalo domácími pracemi za své. Když jsem ve 20:04 vylezla a chtěla si ještě bleskově přelakovat nehty, Mohammed mě zarazil: „Na to se vykašli, ať nepřijdeme pozdě!“

K přátelům jsme dorazili kolem deváté. „No, díky bohu,“ vrhli se na nás ve dveřích, jako by se jim vrátil ztracený syn. „Kde jste? Taková doba! Už jsme si dělali starosti, že se vám něco stalo! Pojdte, sedněte si, jídlo už se pomalu rozvařilo!“

No vida, dávala jsem v duchu za pravdu svému pojetí času a vyčítavě se dívala na Mohammeda. Pak jsme vešli do obývacího pokoje. Ze šesti rodin, které byly pozvané, už tam seděly dvě. Ostatní ještě nedorazily. V tu chvíli mi došlo, že předchozí výkřiky o „nesmírných starostech“ a „zkaženém jídle“ bylo pouhé zdvořilostní řečnické cvičení.

Usadili jsme se do tureckého sedlu na koberec, tak, jak Íránci tradičně sedávají. Postupně si sice všichni pořizují stoly, ale tehdy ho naši známí ještě neměli. Naštěstí jsem měla dlouhou širokou sukni. Svou nejlepší,

křiklavě červenou, z těžké silné látky. Byla jsem na ni patřičně pyšná, i proto, že takovou nikdo v celém Hamburku neměl. Ani nemohl – jednak jsem si ji ušila sama a jednak na severu považují křiklavě červenou za primitivní, nevhodnou barvu a sukni tohoto typu by neoblékli, ani když jdou vysypat koš nebo vrátit prázdné láhve. Nevadí, mně se líbila.

Když po chvíli klábosení zazvonil zvonek, všichni se rozutekli přivítat další hosty a my s Mohammedem na okamžik osaměli, naklonil se ke mně a tlumeným hlasem mě poučil: „Příště si oblékni něco hezkého, Íránci děsně dají na oblečení.“

„Cože?“ Srdce se mi rozbušilo urážkou. „Vždyť mám krásnou sukni!“

„To nevadí,“ odbyl to Mohammed, jako by mě vůbec neslyšel, a tónem, jako že to nebudeme rozmazávat, dodal: „Něco ti koupíme.“

Zbytek návštěvy jsem zarytě mlčela. S Mohammedem, tím tupcem, co nerozuměl oblékání, jsem se už nehodlala bavit. Schválně jsem se na něj celou dobu ani nepodívala a nakonec si zalezla s ostatními ženami do ložnice, kde jsme rozebíraly soukromé záležitosti.

„Mně se líbí, že Magdaléna studuje, zajímá se o politiku a tak,“ pochválila mě sama hostitelka.

„Myslíš?“ Přece jen jsem se neubránila polichocenému úsměvu. A v duchu si přála, aby za dveřmi stál Mohammed a „zrovna to náhodou slyšel“.

„No,“ pokračovala. „Že se nezajímáš o blbosti, jako třeba líčení a tak.“

„Jak to?“ úsměv mi trochu znejistěl, koneckonců jsem měla na obličej kvůli opakovanému zásahu dvojité nános makeupu, dvojitou rtěnku a dvojitě oční linky.

„Ne, ne,“ chtěla to hostitelka vyžehlit, když pocítila moji nevoli. „Jen chci říct, že se mi líbí, že jsi tak krásná a přitom si na tom nijak nezakládáš, třeba že se tak nezajímáš o módu, víš?“

A bylo. Jen jsem zadoufala, že Mohammed za dveřmi přece jen nestál. Íránci a Íránky si prostě potrpí na „šik“ oblečení. Vzít si dlouhé večerní šaty od Versaceho i na posezení s přáteli je nejen naprosto v pořádku, nýbrž dokonce žádoucí. A hlavně je třeba obléct si pokaždé něco jiného, protože ukázat se dvakrát v tom samém je prostě potupné.

Ovšem ne vždycky byla kulturní nedorozumění humorná. Jednou jsem si třeba od Mohammeda vyslechla půlhodinové kázání o tom, že jsem na jeho přítele „roztáhla nohy“, protože jsem si, sedíc v džínách na pohovce, dala jednu nohu nahoru a údajně tak odkryla část svého rozkroku.

„Nevěděl chudák ani, kam se hanbou dívat!“ křičel pohoršeně a tvářil se, že se svému příteli už nikdy nebude moci podívat do očí.

Jindy jsme zase seděli v kruhu jeho mužských přátel v restauraci, večer, když už tam nebyli žádní hosté, a povídali si veselé zážitky. Řvali jsme smíchy, a tak jsem také chtěla přispět svou troškou do mlýna. „To jsem takhle jednou šla se svým bývalým přítelem po ulici,“ začala jsem rozjařeně svou velevtipnou historku o tom, jak se můj někdejší partner spletl a hodil nedojedenou zmrzlinu, která mu nechutnala, do tašky cizí paní místo do koše, protože si ji pootevřenou postavila hned vedle a on se spletl.

V tu chvíli ale jako by celé osazenstvo uštklo. Přestali se smát, nápadně utichli a nejistě po sobě pokukovali. Připisovala jsem to napětí, se kterým čekali na vyvrcholení mého příběhu, a nenuceně pokračovala. Když jsem příhodu dovyprávěla, znělo z jejich smíchu spíš ulehčení než skutečné pobavení.

„Dáte si někdo čaj?“ přerušil sezení najednou Mohammed.

„Já,“ ozval se někdo.

„Já taky,“ řekl další.

„I já,“ přidal se třetí a nakonec chtěli všichni.

„Pojď mi s tím pomoci,“ pobídl mě a já za ním odpochozovala do kuchyně.

Tam začal v tichosti rozlívát do skleniček silný čajový nálev, který se pak ředil vařící vodou.

„To jsi neměla říkat,“ začal váhavě, ale vážně.

„Co?“

„U nás se nemluví o bývalých partnerech.“

„A co mám asi říct?“ Zážitky typu „to-jednou-s-jedním-klukem/holkou“ patřily v mém věku ke standardu.

„Nemůžeš tu vykládat, že jsi měla nějaké partnery. Jak se pak mám cítit? To se neříká! Ztrapnila jsi mě!“

Jindy tak rozvážný, rozumný, mírný a veselý Mohammed připomínal nebezpečně doutnající sopečnou lávu. Pokusy vysvětlit mu to se mýjely účinkem, až jsem to nakonec vzdala. Oba ve špatné náladě jsme se vrátili k přátelům, kteří dopili čaj a spěšně se rozloučili.

Někdy mě takové věci mrzely. Hlavně proto, že mi připadalo, že jsem to opravdu nemohla vědět, a zároveň ve mně hlodalo, že mě to třeba mělo napadnout. Přišla jsem si kolikrát jako hloupá husa a bohužel jsem

kvůli tomu jednu dobu dost ztrácela schopnost vlastního úsudku a zdravé sebevědomí.

Přivlastňování si partnerky, výlučnost a žárlivost však často měly i příjemné stránky. Mohammed považoval svou ženu za nejsvatější poklad, který při každé příležitosti hájil a za jehož čest byl ochoten jít i do boje. Když k nám domů dvakrát za sebou omylem zavolal cizí muž, protože si očividně zapsal špatné číslo na svého známého, usoudil Mohammed, že to není jen tak a volá schválně. Když telefon vzápětí zazvonil potřetí, rozlíceně ho zvedl a bez čekání zaburácel do sluchátka: „Vo co ti de, ty hajzle? Koukej nechat moji ženu na pokoji!“ Docela mi to i lichotilo, akorát že tentokrát to byl můj zubař, který chtěl odřeknout zítřejší vyšetření.

Jindy byl pro mou čest ochoten poprat se s hostem. Do restaurace docházel i jistý starší muž, prodavač květin. Taková zvláštní postavička, napůl blázen se zlatým srdcem a napůl nebezpečný psychopat. Denně vysedával u stolu u okna i pět hodin a psal milostné dopisy tenistce Steffi Grafové, ve kterých jí sliboval společnou budoucnost a věčnou lásku. A protože Steffi neodpovídala, rozdělil nakonec své city mezi ni, statnou pekařku od vedle a mne, východoevropské děvče v červené sukni. Nosil mi kýble řezaných květin – všechny, co ten den neprodal – a psal dopisy. Květiny jsem zpočátku nadšeně přijímala, ale když přibýly dopisy, přestalo mi to připadat jako neškodný incident a začala jsem odmítat. Jenže ctitel začal tvrdošíjně prosazovat své právo mě vidat, až mu nakonec Mohammed naznačil, že není vítán. Týden jsme ho neviděli, až se jednou pozdě večer objevil ve dveřích.

„Přinesl jsem ti dárek,“ zavolal od nich.

„Ona ho nechce!“ odpověděl za mě Mohammed a bojovně si stoupl přede mě.

„Ale chce!“ zaburácel prodavač květin.

„Nechce!“

„Ty za ni nemáš co mluvit!“ Houkl a ukázal na mého přítele prstem.

„Já to opravdu nechci!“ řekla jsem o něco mírněji, abych zklidnila situaci.

„Slyšíš?!“ zavolal vítězoslavně můj přítel.

„Já ti to ale přesto dám!“ řekl téměř slavnostně prodavač a významně položil na práh krabici, ve které byl očividně dort.

„Vem si to, ona to nechce!“ přikázal výhrůžně Mohammed a pokročil o metr dopředu.

„Nechce?“ zeptal se muž a až to řekl klidně, v hlase měl něco zlověstného a světlé oči se mu divně zaleskly.

„Ne! Seber si to a běž, řekl jsem ti, že sem nemáš chodit!“

V tu chvíli uražený ctitel zrudl vzteky, rozmáchl se nohou a plnou silou kopl do krabice, až přijela k Mohammedovým nohám. „Tady to máš!“ zavolal.

Jeho drzost Mohammeda pobouřila. Celý se nafoukl, rozběhl se a kopl krabici zpátky. Prodavač mu ji přihrál zpět. Krabice už začínala být nápadně pochroumaná, na což však ani jeden z bojovníků nebral zřetel. „Džž,“ čutl Mohammed, balíček jen hvízdal po podlaze a přistál opět u nohou prodavače. Ten tentokrát změnil taktiku. Nasupeně ho zvedl a hodil směrem k nám. Mohammed ani nečekal, až dopadne, chytil ho ve vzduchu a hodil zpátky na protivníka. Prodavač, náhle chápeje, že vyhrává ten, kdo se krabice zbaví, ji čapl, mrštil naším směrem a bleskově za sebou zavřel dveře, aby mu ji Mohammed nemohl vrátit. Jenže ten už se dostal příliš do ráže. Zvedl krabici, teď už spíše nevzhledný pytel, utíkal s ní ke dveřím, rozrazil je, mrsknul ji ven směrem k prodavači a střelbitě dveře zase přibouchl. Prodavač si to nenechal líbit. Skrz okna jsem viděla, jak krabici vztekle kopl k naším dveřím. Jenže ty už byly zavřené a tak se, hnán touhou po pomstě, vrhnul za ní, sebral ji a chtěl otevřít dveře, aby ji vhodil dovnitř. Mohammed včas pochopil a jal se bránit své území. Chvíli se tak přetahovali o kliku a snažili se škvírou prostrčit krabici na opačnou stranu. V jednu chvíli to už nešlo. Oba ve stejný moment povolili nebo zatlačili, bůh ví, v každém případě přibouchli dveře a skřípli krabici i s dortem přesně uprostřed. To už nevydržela, protrhla se a půlka dortu, nyní už jen míchané dortové směsi, vykydla na podlahu. Mohammed prudce otevřel dveře a začal pachatele honit. Asi by ho zabí, ale naštěstí zrovna ze zastávky před restaurací odjížděl autobus a květinář do něj duchapřítomně naskočil a odjel. Z jedoucího autobusu pak Mohammedovi zamával. V tu chvíli přišla naštěstí i Mohammedovi celá situace tak groteskní, že se nerozběhl divoce za autobusem a nezačal mu tlouct do okýnek, ale rozesmál se a v nečekané pohodě se vrátil, aby uklidil šlehačkové zbytky.

Život s muslimy byl často zábavný. Byl to jiný svět. Organizují třeba své vlastní diskotéky a pořádají koncerty íránských populárních a klasických hvězd. Inzeráty na ně jsou vylepené ve čtvrtích, kde žije hodně cizinců, a napsané v perštině, takže se o nich jiní sotva dozví. Vypadá to tam

skoro jako na každé jiné diskotéce, s tím rozdílem, že hraje íránská hudba, tančí se íránské tance a ženy jsou oblečené jako na gala party při udělování Oscarů a nalíčené, jako by je právě fotografovali pro luxusní pánský časopis. Muži zase většinou nosí obleky a kravaty. Na diskotéky dorazí až tak o půlnoci, dřív by se to pro ně rovnalo odpolednímu dýchánku.

Na taneční koncerty, organizované zpravidla v ohromných v restauračních sálech, s sebou zase berou děti, které pak, když už se dostatečně nalítaly po jevišti a vyzlobily, uloží ke spánku na poklizené jídelní stoly, protože na podlaze by je mohl omylem někdo zašlápnout. I během představení vážné hudby v honosných divadelních prostorách Íránci nenuceně cirkulují a zdraví se se známými. Jen jednou jsem zažila, že si na to umělec stěžoval. Slavný citerista náhle přerušil své brnkání a požádal publikum, jestli by bylo tak hodné a tolik nerušilo, že předpokládá, že sem přišli poslouchat hudbu, a ne ji brát jako kulisu k povídání s kamarády. Íránci se trochu zarazili a celé tři minuty tiše seděli na svých místech. Pak se však otevřely dveře a sálem začali v těžkém klidku procházet lidé z chodeb, kteří mistrovi prosbu neslyšeli. Ten tedy po pár minutách znovu přerušil hraní a tentokrát své krajany vážně varoval, že jestli nepřestanou vyrušovat, skončí své vystoupení. Marně. Nakonec se naštal, sbalil fídlátka a za částečně šokovaného ticha a částečně nespokojených výkřiků publika odešel. Íránskou komunitu jeho čin rozdělil na dvě půlky: jedna mu dávala za pravdu a druhá tvrdila, že už se „pozápadnil“ a je to ješitný sobec.

Kromě toho mají Íránci své obchody, kde seženou všechno, co potřebují ke svému kulinářskému umění – včetně masa ze zvířat poražených podle islámské tradice, tzv. *halal*, obřích balení cizokrajného koření za třetinu ceny tuzemských supermarketů, pravý íránský plackový chléb, kterému mí čeští příbuzní začali kvůli jeho tvaru přezdívat papyrus, nebo třeba lahůdkový nakládaný česnek. Potravinami to však zdaleka nekončí. Kromě toho se tam dostanou i íránské noviny, cédečka a videokazety, a vůbec všechno, co taková íránská domácnost potřebuje: těžké zlaté vázy s červenými ornamenty, umělohmotné nádoby na ubrousky potažené rudým sametem, vyšívané obrazy zamilovaných párů sedících na rozkvetlé louce, tyrkysové šperkovnice, zlaté cukřenky a speciální hrnce na vaření rýže. Většina Íránců má tohoto zboží z domova sice po krk a záměrně nakupuje jednoduché a minimalistické německé výrobky, avšak z nostalgie sem přece jen aspoň občas zajdou.

Íránci také slaví své vlastní svátky a slavnosti. Třeba Nový rok, tzv. Novrúz, připadá podle jejich kalendáře na první jarní den. Samotné oslavy se táhnou zhruba týden a mísí se se starověkým náboženstvím zoroastrismem. Poslední středu před Novým rokem je tzv. svátek ohně. I v Německu si seženou povolení a ve vyhrazeném parku rozdělají obrovské ohně. Teoreticky by se přes ně mělo skákat, ale Íránci v Evropě volí přece jen schůdnější „postávání v jejich blízkosti“. Celkem pravidelně se při tom něco semele, například někdo vytáhne na někoho jiného nůž, protože údajně příliš okatě koukal na jeho snoubenku. Někdy ho i hodí, třeba Mohammedovi takhle jednou prohvízdla kudla určená někomu jinému přímo kolem ucha. Tyto roztržky zpravidla rozsoudí až přivolaná německá policie a ostatní Íránci pak týden diskutují o tom, jak tihle idioti zhoršují jejich obraz ve veřejném mínění, podobně jako když nějaký Čech v ukradne v Rakousku auto a my se pak rozčilujeme, co si o těch Česích zase budou myslet.

Na samotný Nový rok se sejdou u přátel a hodují. Jí se ryba a koprová rýže, ale protože mnoha Íráncům ani kopr ani ryba nejede, je na stole vždycky ještě spousta dalších dobrot, od kuřete pečeného na šafránu až po šťávnatý kabab a zeleninové omáčky. Jediný skutečný rozdíl ve srovnání s našimi novoročními radovánkami je, že nepijí alkohol.

Není to tak, že by se cizinci nechtěli integrovat. Samozřejmě se najdou i tací, ale mezi Íránci je jich málo. Jde spíš o to, jestli v jejich mysli má nějaká integrace smysl. Většina Íránců utekla do Evropy před represemi ve své vlasti. Přišli sem jako uprchlíci a vycházeli z toho, že jakmile tamní režim padne, vrátí se domů. Tak za měsíc, možná za rok. V myšlenkách byli doma, tam směřovali své plány. V naději na návrat se neučili jazyk, nebudovali nový život, nedělali kariéru. Jenže čas ubíhal rychleji, než se zdálo, měsíc, rok, dva, a najednou zjistili, že propásli dvacet let. Jiní, třeba Turci, si přišli přivydělat na pozvání německé vlády. Dostali ta nejhorší místa, jež žádný Němec nechtěl, a počítali s tím, že až si vydělají, odejdou domů. Jenže léta běžela, děti jim dorůstaly, a když se probrali, došlo jim, že půlku života strávili v Německu.

Ale i kdyby přišli s tím, že jsou tu natrvalo a chtěli se integrovat – kdo by si nechtěl udržet kousek domova, když je od něj tisíce kilometrů daleko? Češi v Americe také baží po českých komediích a hrnou se na koncerty hostujících českých populárních zpěváků. Čím déle jste pryč, tím víc si navíc začnete vlastní zemi idealizovat. I já jsem se začala po šesti

letech v Hamburku obklopovat českým zbožím, od malovaných váziček, za které jsou normálně ochotní vydat peníze jen japonští turisté, až po kazety s moravskou cimbálovkou, kterou v některých pražských barech hrají k ránu, když chtějí, aby se lidé už konečně rozešli.

Stesk po domově však není to nejhorší. Probudí ve vás sice melancholické, teskné stránky, o kterých jste předtím nevěděli, udělá z vás trochu samotáře a trochu podivína, ale na to všechno se dá zvyknout. Horší je, že kvůli své odlišnosti tu a tam zažíváte ústrky, divné chování a třeba i přímo diskriminaci, a to všechno ve vaší hlavě pozvolna narůstá do obřích rozměrů a nechá vás zahořknout.

I když umíte novou řeč sebelépe, nežil jste život místních lidí a nemůžete s nimi držet krok. Číňan, který mluví sebelépe česky, těžko pochopí, proč se při slovech „pane učiteli, už je čas“ nebo „klakson troubí, stěrače stírají“ smějete, až se za břicho popadáte, proč vás k tak divným pojmům jako „branné cvičení“ nebo „matikář“ napadá jedna směšná příhoda za druhou, proč, dávají-li v televizi pohádku, získají vaše oči bez ohledu na věk nostalgický lesk a z domu vás nedostanou ani heverem. Žil jiný život, má jiné vzpomínky. Bude si připadat cizí, osamělý. A tenhle pocit se ještě prohloubí, když se bude snažit vám zdoluhavě vysvětlit nějakou svou vzpomínku na film, kterému vy vůbec nebudete rozumět.

Když se k tomu přidá, že jsou na něj nepřijemní na úřadech, protože mluví s akcentem a zdržuje otázkami ohledně věcí, které jsou pro místní samozřejmé, že mu neuznávají vzdělání, protože prestižní univerzitu v jeho vlasti považují za výchovný úřad pro opice, co právě slezly ze stromů, že ho odmítají přijmout na lepší místa než třídění krabic u pásu ve fabrice nebo vyvážení popelnic, tak s novou zemí skoncoval. Zavrhne ji. Začne ji skoro nenávidět. Neřekne o ní nic dobrého. A ve sportu pomstychtivě fandí ostatním družstvům.

To jsem zažila i já. Neměla jsem sice žádné zásadní problémy, ale jak známo, tisíc a jedno nic umorilo osla. Tu někdo divně komentoval, že nosím pestré barvy a do hlasu se mu vmísilo něco jako poučování, že to nevypadá důstojně. Tu někdo naznačil, že vyprávět ve společnosti jeden vtip za druhým je trapné. Tu se někdo zasmál tomu, že si před vchodem do bytu zouvám boty „jako na východě“. Tu se někdo nevěřičně pozastavil nad tím, že neznám jméno slavného německého zpěváka ze šedesátých let, když „to přece patří k všeobecnému rozhledu“. Možná že to ni-

kdo nemyslel zle. Možná že nikdo nechtěl zesměšňovat moji kulturu a přesvědčení. Možná že mi nikdo nechtěl naznačit, že nedělám věci správně. Ale ty náznaky se opakovaly a působily na mě. Nejdřív jsem byla smutná a cítila se cizí. A pak jsem se začala bránit a chovat se agresivně.

Jela jsem třeba na kole po úzkém chodníku. Bylo to zhruba pět, šest měsíců po mém příchodu do Hamburku. Ano, nebylo to správné, měla jsem jet po cyklistické stezce na silnici. Jenže už jsem tam prostě vjela a protože všude podél obrubníku parkovalo jedno auto vedle druhého, nemohla jsem z něj už ani sjet. Akorát že přede mnou šla pomalu postarší paní a bránila mi v tom, abych projela. Vědoma si toho, že nejsem v právu, jsem nezvonila zvonkem, jako se to v Hamburku běžně dělá, nýbrž zdvořile zavolala: „Promiňte paní, s dovolením.“ Paní nic. Dál si vykračovala, jak se mi zdálo, schválně ještě víc přímo uprostřed chodníku.

„Pardon, paní, můžu projet?“ volám znovu a přijedu k ní ještě blíž, skoro jí strkám do tašky.

V tom se ta paní otočila a pohoršeně mě poučila: „Co to má znamenat – ‚s dovolením‘? Tohle není cyklistická stezka. Tady nemáte co jezdit!“

Asi se špatně vyspala. Nebo byla nerudná od přírody. Ale nad tím už jsem se zamyslet nestihla. Bylo to pro mě další poučování člověka, který mě považuje za méněcennou a neznalou poměrů, a totálně mi povolily nervy. Hnaná nezvladatelným vztekem jsem s nasazením celého těla šlápla do kola, prudce kolem ní projela, div že jsem ji neporazila, pak se na ni otočila a s blesky v očích a nesmírnou záští v hlase na ni zařvala: „No a? Já tady teď prostě jedu a ‚s dovolením‘ pro tebe znamená, že máš jít na stranu!!!“

Paní jen vyděšeně zamrkala. Byla v šoku. Víc nevím. Jela jsem dál a srdce mi, vzornému děvčátku ze střední vrstvy, plálo nepoznaným divokým vzdorem a odhodláním, jako bych bojovala na barikádách. Pocit nebýt pro nikoho dost dobrá si vyžádal svou daň. Dámě se zase potvrdilo, že cizinci jsou hulváti a nemají tu co dělat.

A to jsem nezažila žádnou zvláštní diskriminaci jako lidé, kteří opravdu vypadají jinak a mají tmavší pleť.

Ne, nechci se zastávat jen muslimů a vyčítat Evropanům, že sami způsobují problematické chování cizinců. Za prvé vím, že mnoho cizinců naši kulturu vůbec neuznává, pohrdá jí a ani ve snu je nenapadne, aby

se jí přizpůsobili. A za druhé vím, že i mezi muslimy rasismus jen kvete. Libanonec se rozčiluje, že ho Němci považují za něco horšího, ale Syřana nenazve jinak než „buran“ či „hovado“, podobně jako si Íránec stěžuje, že ho má Němec za primitiva z rozvojové země, ale o Afghánci mluví jako o „zaostalém hňupovi“ a „zloději“. Evropanům vyčítají, že je diskriminují a mají vůči nim předsudky, a sami považují muže za vykastované lenochy a ženy za děvky, které si svým způsobem oblékání říkají o to, aby je někdo „použil“, a se kterými mohou beztrestně souložit, než si vezmou muslimskou pannu.

Jen chci říct, že jsem na vlastní kůži zažila, jak – ač nejspíš nezamýšlené – ponížení, kterému jsou cizinci vystaveni, přispívá k jejich často problematickému chování.

Mohammedův kolega, Egyptán Abdul, se téměř ve třiceti rozhodl, že si udělá autoškolu. Uměl už trochu jezdit z Káhiry, hodně troul, šlapal prudce na brzdu a při červené se vjížděl podívat do křižovatky, jestli náhodou není zprava a zleva volno, že by to projel. Učitel nebyl z nejpříjemnějších, a tak místo, aby mu dal jasně na srozuměnou: „Hele, mladej, tady se takhle nejezdí“, ho opakovaně urážel. „Jó, to se nedivím, že u vás nic nefunguje, jestli tam všichni jezdíte jako takovýhle kretění. Ale jestli nechceš šupajdit, vodkud si přišel, to se budeš muset naučit pořádně jezdit, teda jestli seš toho samozřejmě schopnej.“ Abdulovi jednoho dne došla trpělivost. Zastavil, popadl učitele pevně za límec a ze vzdálenosti pět centimetrů mu zasyčel do obličeje: „Já nejsem kretén. Sám seš kretén! Ty a celá tvoje rodina!“

Chudák si myslel, že se učitele urážka jeho příbuzných dotkne. Jenže učitel nebyl muslim, a tak ho jadrné výrazy vůči jeho rodině nechaly chladným. Zato na něj ale očividně zapůsobilo Abdulovo gesto. Od té doby mlčel, jen prý poznamenal něco o tom, že Arabové už brát nebude, protože jsou to horkokrevní násilníci. To už ale zase nevalilo Abdulovi. Dostal řidičák a všude vypráví, že s Němci se dohodne jedinečně ručně.

A ženy? Když se chtějí integrovat, mají to ještě o stupeň těžší. Nejenže mají ženy s tmavší pletí a cizím jménem, jak dokazuje nedávný průzkum Evropské unie*, v ruce horší karty při ucházení se o zaměstnání

* Rešerše „Situace žen z etnických menšin na trhu práce ve Velké Británii“ financovaná Evropským sociálním fondem.